

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
(назва інституту/факультету)

Кафедра педагогіки та методики початкової освіти
(назва кафедри)

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ДИДАКТИКА

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма Початкова освіта

(назва програми)

Спеціальність

013 Початкова освіта

(вказати: код, назва)

Галузь знань

01 Освіта/Педагогіка

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання

українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники:

Прокоп Інна Степанівна, канд. пед. наук,

доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)

http://elemed.chnu.edu.ua/?page_id=11

<https://scholar.google.com/citations?user=2aG6gKgAAAAJ&hl=uk&oi=ao>

Контактний тел.

E-mail:

i.prokop@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1203>

Консультації

Очні консультації: *Середа з 14.00 до 15.00*

Онлайн-консультації: *за попередньою домовленістю*

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Курс «Дидактика» є обов'язковою професійно-орієнтованою навчальною дисципліною у професійно-педагогічній підготовці вчителя початкових класів, яка спрямована на розвиток у майбутніх вчителів педагогічного та аналітичного мислення, творчого підходу до вирішення педагогічних ситуацій, що складаються в процесі педагогічної діяльності, формування умінь приймати найоптимальніші рішення у відповідності до педагогічних закономірностей, принципів педагогічного процесу, реалізовувати на практиці сучасні форми, методи та прийоми навчання.

2. Мета вивчення навчальної дисципліни «Дидактика» полягає у формуванні знань студентів про сутність та особливості організації (методи, форми, прийоми) освітнього процесу в умовах реформування початкової та загальноосвітньої школи з врахуванням концепції Нової української школи.

3. Пререквізити. Базою засвоєння змісту дисципліни «Дидактика» є попереднє опанування змістом таких дисциплін, як: «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку», «Теорія та методика виховання», «Психологія загальна та вікова», «Педагогічна психологія».

4. Результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні володіти наступними *компетентностями*:

загальними (ЗК):

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальними (фаховими) (СК):

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР-07. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-09. Планувати та організувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-10. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формування, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Дидактика												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	5	150	4	30	-	45	-	75	-	екзамен
Заочна	2	3	5	150		16	-	-	-	134	-	екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма					Заочна форма					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд		с.р.	л	п	лаб	інд
Змістовий модуль 1.											
Загальнотеоретичні основи дидактики											
<i>Тема 1.1.</i> Дидактика як теорія освіти та навчання. Дидактичні концепції	10	2	2			6	11	1			10
<i>Тема 1.2.</i> Процес навчання як система. Педагогічна взаємодія у процесі навчання	10	2	2			6	10	1			9
<i>Тема 1.3.</i> Закони, закономірності та принципи навчального процесу	9	2	3			4	10	1			9
<i>Тема 1.4.</i> Зміст освіти у сучасній школі. Основні нормативні документи змісту початкової освіти	16	4	6			6	14	2			12
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	45	10	13			22	45	5			40
Змістовий модуль 2.											
Технологія організації процесу навчання											
<i>Тема 2.1.</i> Загальні методи навчання	14	2	4			8	12	2			10
<i>Тема 2.2.</i> Засоби навчання в сучасній школі	9	2	2			5	11	1			10
<i>Тема 2.3.</i> Історія розвитку форм організації навчання	10	2	2			6	11	1			10
<i>Тема 2.4.</i> Урок як основна форма організації навчання в сучасній школі. Структурування уроків різних типів	16	4	6			6	14	2			12
<i>Тема 2.5.</i> Основи підготовки, проведення та аналізу уроку	14	2	4			8	13	1			12

Тема 2.6. Допоміжні форми навчання.	11	2	4			5	11	1				10
Тема 2.7. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів.	11	2	4			5	11	1				10
Тема 2.8. Особливості роботи з школярами різних навчальних можливостей	9	2	2			5	11	1				10
Тема 2.9. Теоретичні засади окремих навчальних технологій	11	2	4			5	11	1				10
Разом за змістовим модулем 2	105	20	32			53	105	11				94
Усього годин	150	30	45			75	150	16				134

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Зміст завдань
Змістовий модуль 1 «ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОСНОВИ ДИДАКТИКИ»		
1.1	Дидактика як теорія освіти та навчання. Дидактичні концепції	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити основні поняття Теми 1. та виписати їх із поясненням у тематичний словник. 2. Скласти таблицю «Історія розвитку дидактики», відобразивши у ній прізвища відомих вчених-дидактів та нові ідеї, якими вони збагатили науку. 3. Сформулювати по 3 правила для вчителя щодо реалізації принципів навчання (5 принципів на вибір студента). 4. Опрацювати зміст концепції Нової української школи з погляду реформування змісту освіти в Україні. 5. Опрацювати Державний стандарт початкової загальної освіти (2018 р.). 6. Здійснити порівняльний аналіз освітніх програм за редакцією Савченко О. та Шияна Р.
1.2	Процес навчання як система. Педагогічна взаємодія у процесі навчання	
1.3	Закони, закономірності та принципи навчального процесу	
1.4	Зміст освіти у сучасній школі. Основні нормативні документи змісту початкової освіти	
Змістовий модуль 2. «ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ»		
2.1.	Загальні методи навчання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обрати одну з тем предмета вашої спеціальності. Підібрати систему методів навчання щодо засвоєння її змісту. 2. Скласти порівняльну таблицю: «Форми організації навчання: переваги і недоліки, можливості використання в сучасній українській школі. 3. Проаналізувати класифікацію уроків за дидактичною метою. 4. Скласти поширений план-конспект уроку (тип за вибором) з певного предмету початкової школи. 5. Користуючись програмою спостереження й аналізу, проаналізувати урок з будь-якого предмету в початковій школі (за вибором) і зробити повний запис його ходу і змісту за запропонованою схемою. 6. Розробити з предмету вашої спеціальності систему завдань з теми для самостійної роботи учнів на уроці. 7. Скласти завдання для тестової перевірки знань, умінь учнів з певної навчальної дисципліни в початковій школі. 8. Опрацювати вимоги до оцінювання знань у сучасній школі. 9. Проаналізувати особливості застосування в початковій школі інтегрованого навчання.
2.2.	Засоби навчання в сучасній школі	
2.3.	Історія розвитку форм організації навчання	
2.4.	Урок як основна форма організації навчання в сучасній школі. Структурування уроків різних типів	
2.5.	Основи підготовки, проведення та аналізу уроку	
2.6.	Допоміжні форми навчання	
2.7.	Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів	
2.8.	Особливості роботи з школярами різних навчальних можливостей	
2.9.	Теоретичні засади окремих навчальних технологій	

6. Система контролю та оцінювання

Комплексний контроль знань студентів з курсу «Дидактика» здійснюється на основі результатів проведення поточного, модульного та підсумкового контролю знань (екзамен).

Об'єктом контролю є навчальна діяльність студентів з курсу та її результати. Навчальні досягнення студентів визначають оцінюванням:

- 1) знань (якість відповідей (усних або письмових) студентів, ступінь засвоєння навчальної інформації, проведення тестового контролю з теоретичних питань курсу);
- 2) умінь і навичок розв'язання навчально-професійних та проблемно-пошукових завдань;
- 3) моделювання, проведення та аналіз уроку на основі використання сучасних технологій у початковій школі.

Форми контролю

Основними формами поточного контролю є такі види робіт:

1. усні індивідуальні відповіді студентів;
2. виконання тестових завдань з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного матеріалу за навчальними темами;
3. моделювання фрагментів уроку;
4. виконання студентами самостійних дослідницьких завдань;
5. виконання модульної контрольної роботи (тестування та розв'язання навчально-професійних задач);
6. виконання підсумкової контрольної тощо.

Зазначені форми контролю та види роботи на семінарських і практичних заняттях є обов'язковими для всіх студентів. Система оцінювання знань є накопичувальною (складається із суми балів за різними видами здійсненого контролю).

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістові модулі														
ЗМ 1				ЗМ 2										
1.1	1.2.	1.3.	1.4.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	2.5.	2.6.	2.7.	2.8.	2.9.		
7	7	8	8	4	3	3	4	3	3	4	3	3		
30				30										
60													40	100

Оцінювання кожного з видів робіт студентів (усна відповідь студента, розв'язання навчально-професійних та проблемно-пошукових завдань, моделювання фрагментів уроків у початковій школі, виконання дослідницьких завдань для самостійної роботи) за один із змістових модулів при поточному контролі здійснюється в 12-бальній системі (визначаючи кількість балів за обов'язкові види робіт, здійснюється їх перерахунок за ціною бала в системі ECTS).

В межах поточного чи підсумкового контролю (іспиту) до рейтингу студента можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності у нього сертифікату про результати неформальної/інформальної освіти з проблеми, що відповідає тематиці курсу, здобутого на освітніх платформах «Prometheus», «EdEra», «Освіторія», «На урок» тощо. Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак не більше ніж 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ECTS).

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни та відповідає шкалі оцінювання: національній та ЄКТС.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
80-89	B	дуже добре
70-79	C	добре
60-69	D	задовільно
50-59	E	достатньо
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

A – «відмінно» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст питань курсу; логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень компетентності; здатний передбачати, прогнозувати, вирішує проблемні завдання..

B – «дуже добре» – коли студент набрав 80–89 балів, правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти. Вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії.

C – «добре» – коли студент набрав 70–79 балів, знає навчальний матеріал; оволодів досконало практичними навичками; аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші методичні підходи, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

D – «задовільно» – якщо студент набрав 60–69 балів, в основному знає зміст питань курсу, але непереконливо відповідає, плутає поняття; невпевнено виконує практичні завдання, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє оцінювати педагогічні та методичні явища, встановлювати взаємозв'язок теорії та практики

E – «достатньо» – якщо студент набрав 50–59 балів, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до пояснення викладача; розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять; виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою викладача здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач.

FX – «незадовільно» з можливістю перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо володіє теоретичними знаннями, не знає наукових фактів визначень; виявляє низький рівень навичок пояснення і обґрунтування фахових явищ і ситуацій. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

F – «незадовільно» з обов'язковим повним курсом – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загальногуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

7. Рекомендована література

Основна:

1. Березюк, О. С., Власенко, О. М. (2017). *Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів*. Житомир: Вид-во ЖДУ імені І.Франка, 212 с.
2. Бібік, Н. М. (Ред.). (2018). *Нова українська школа: поради для вчителя*. Київ: ЛТД., 160 с.
3. Бондар, В. І. (2005). *Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів*. Київ: Либідь 264 с.
4. Буйницька, О. П. (2019). *Інформаційні технології та технічні засоби навчання*. Київ: Центр навч. літ-ри., 240 с.
5. Державний стандарт початкової загальної освіти. Початкова освіта. (2018). URL:<https://cutt.ly/FIFSKSb>
6. Зайченко, І. В. (2008). *Педагогіка*. Київ, 528 с.
7. Коваль, Л. В. (2015). *Актуальні проблеми початкового навчання: дидактико-методичний аспект*. Бердянськ: Вид-во Ткачук О. В., 224 с.
8. Концепція Нової української школи (2016). URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
9. Косенко, Д. Ю. (2019). *Новий освітній простір. Мотивуючий простір*. Київ: Видавничий центр Академія, 255с.
10. Кузьмінський, А. І., Вовк, Л. П., Омеляненко, В. Л. (2006). *Педагогіка*. Київ: Знання, 418с.
11. Максимюк, С. П. (2005). *Педагогіка*. Київ: Кондор, 667 с.
12. Малафіїк, І. В. (2009). *Дидактика*. Київ: Кондор., 395 с.
13. Малафіїк, І. В. (2015). *Дидактика новітньої школи*. Навч. посіб. для студентів педагогічних спеціальностей. Київ: Слово. 630 с.
<https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451773>
14. Мойсеюк, Н. Є. (2007). *Педагогіка*. Київ, 608 с.
15. Нісімчук, А. С. (2012). *Інноваційні технології педагогічної освіти*. Луцьк: Твердиня., 478 с.
16. Прокопенко І.Ф. (2018). *Педагогічні технології в підготовці вчителів: навчальний посібник*. Харків: ХНПУ, 457 с.
17. Савченко, О. Я. (2012). *Дидактика початкової школи*. Київ: Грамота., 504 с.
18. Семенов, О. М. (2014). *Формування дослідницьких умінь у майбутніх учителів: теорія і практика*. Суми: Ніко., 254 с.
19. Сікорський, П. І., Вітер, О. М. (2011). *Проблеми дидактичного структурування і генералізації навчального матеріалу*. Львів: ФОП Корпан Б.Л., 215 с.
20. Шиян, Р. Б., Савченко, О. Я. (Ред.). (2018). *Типові освітні програми для початкової школи*. Київ., 240 с.
21. Фіцула, М. М. (2009). *Педагогіка*. Київ: Академія, 560 с.
22. Чайка, В. М. (2011). *Основи дидактики*. навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академвидав, 240 с.

Додаткова:

1. Біда, О. А., Кучай, О. В. (2018). Готовність майбутнього вчителя початкової школи до професійного самовизначення. Науковий вісник *Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія»*. Київ, 291, 20-25.
2. Бондар, В. І., Шапошнікова, І. М. (2015). *Управління підготовкою успішного вчителя: теорія і практика (монографія)*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 231 с.

3. Кіліченко, О. І. (2019). Педагогічна взаємодія в освітньому процесі початкової школи: сутність і функції. *Педагогіка та психологія*. 2 (10), 140-143.
4. Коломієць, Н. Я. (2015). Навчальне середовище як ресурсний центр розвитку особистості учня. *Початкова школа*. 10, 5-10.
5. Кузьмінський, А. І., Омеляненко, С. В. (2010). *Технологія і техніка шкільного уроку*. Київ: Знання, 336 с.
6. Левківський, М. В. (2016). *Історія педагогіки*. Київ: Центр навчальної літератури, 190 с.
7. Онищук, Л. А. (2016). Теоретико-методологічні засади конструювання та реалізації змісту освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 1, 45-53.
8. Паламарчук, В. Ф. (2018). Педагогічні технології навчання в умовах нової української школи: вектор розвитку. *Український педагогічний журнал*. 3, 60-66.
9. Скворцова, С. О., Вторнікова, Ю. С. (2013). *Професійно-комунікативна компетентність учителя початкових класів*. Одеса: Абрикос Компани, 290 с.
10. Хомич Л.О. Сучасні підходи до підвищення ефективності професійної підготовки вчителя // Педагогічна майстерність Івана Зязюна :зб. наук. пр. / [редкол.: Н.Г. Ничкало та ін.; упоряд.: Н.Г. Ничкало, О.М. Боровик; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України]. Київ : Богданова А.М., 2013. С.312 – 318.
11. Янкович О., Беднарєк Ю., Анджєєвська А. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНПУ ім В. Гнатюка, 2015. 212 с.
12. Мафтин Л. В., Прокоп І. С. Технологічний підхід як засіб модернізації початкової загальної освіти / Лариса Мафтин, Інна Прокоп // Молодий вчений. № 7.1 (71.1) липень 2019 р. С. 35-39.
13. Інна Прокоп. Виховні цілі навчання в структурі педагогічного цілепокладання // *Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя: проблеми і орієнтири: колективна монографія* / за заг. ред. М.Г.Іванчук. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2020. С. 69-91.
14. Мафтин Лариса, Прокоп Інна. Актуальні проблеми сучасної початкової освіти в контексті реалізації концепції Нової української школи. Збірник матеріалів XV Міжнародного колоквиуму мовознавчих наук «ЕудженіуКошеріу» «Зміна лінгвістики і зміни в лінгвістиці», Чернівці-Сучава-Кишинів (11-12 жовтня 2019). Чернівці: Чернівецький національний університет, 2020. С.547-557.
15. Ганна Бигар, Ірина Піц, Інна Прокоп, Людмила Тимчук. Теоретичні засади педагогічного партнерства як одного з факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу// *Професійна освіта: методологія, теорія та технології: зб. наук. праць* / ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний вищий навчальний заклад імені Григорія Сковороди». – Переяслав : СКД, 2021. – Вип. 13. – С. 287-298.
16. Прокоп І. С.Альтернативна освіта як особливе явище у наданні якісних освітніх послуг // *Якісна освіта в Україні: тенденції, проблеми, перспективи*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Чернівці, 26-28 жовтня 2017 р.) – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. – С. 102-105.
17. Прокоп І. С. Нові ролі вчителя в умовах модернізації системи освіти на сучасному етапі / Інна Прокоп // *Сучасні стратегії педагогічної освіти в контексті розбудови суспільства сталого розвитку та концепції нової української школи*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (2-3 листопада 2017 р. м. Київ) – Київ, 2017. – С. 133-135.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України: <http://www.mon.gov.ua>.
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Національна парламентська бібліотека України: <http://www.nplu.kiev.ua>
4. Бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, вул. вул. Лесі Українки, 23).
5. Освітні сайти:
 - <http://pedagogy.webukr.net/>
 - <http://readbookz.com/books/172.html>
 - http://pidruchniki.ws/17000308/pedagogika/pedagogika_-_zaychenko_ib
 - <http://pidruchniki.ws/pedagogika/>
 - http://pidruchniki.ws/12570107/pedagogika/pedagogika_-_mojseyuk_nye
 - <http://pedagogika.ucoz.ua/>
 - <http://pedagogikaua.blogspot.com/2013/08/61.html>
 - <http://pedagog.profi.org.ua/ru/node/2471>
 - <http://textbooks.net.ua/content/view/6118/49/>
 - <http://quator.org>